

УДК 338.351

ІННОВАЦІЙНА СКАДОВА В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Матковський А.В., здобувач кафедри фінансів і банківської справи Полтавський національний технічний університет ім. Ю. Кондратюка

Матковський А.В. Інноваційна складова в системі забезпечення економічної безпеки.

Трансформаційні зміни національної економіки виявили системні проблеми у сфері забезпечення економічної безпеки держави, зумовлені накопиченням системних ризиків та загроз, втратою національних конкурентних переваг. Акцентована увага щодо проблем забезпечення економічної безпеки держави і виокремлено основні загрози. Досліджено рівень науково-технологічної та інвестиційної безпеки і встановлено, що системно низький рівень інноваційного розвитку держави зумовлює необхідність запровадження дієвого інноваційно-інвестиційного механізму розвитку національної економіки. Проведено детальний аналіз динаміки інвестицій в основний капітал та обсяги витрат на інноваційні роботи промислових підприємств з метою подальшого дослідження основних проблем забезпечення економічної безпеки держави. Зроблено висновок, що зміцнення економічної безпеки держави у ресурсодефіцитній економіці з ознаками несприятливого інвестиційного клімату можливе в рамках стимулюючої інноваційно-інвестиційної політики держави, що гарантуватиме поширення інновацій у всі сфери економіки та захист національних економічних інтересів.

Matkovskiy A. The Innovative constituent in the system of providing of economic security.

System problems found out the transformation changes of national economy in the field of providing of economic security the states, predefined the accumulation of system risks and threats, loss of national competitive edges. Accented attention in relation to the problems of providing of economic security of the state and basic threats are selected. A level is investigational scientifically to technological and investment safety and it is set that system the low level of innovative development of the state is predetermined by the necessity of introduction of effective innovative-investment mechanism of development of national economy. The detailed analysis of dynamics of investments is conducted in the fixed assets and volumes of charges on innovative works of industrial enterprises with the purpose of subsequent research of basic problems of providing of economic security. A conclusion is done, that strengthening of economic security of the state in the conditions of resource-scarce economy with the signs of unfavorable investment climate possibly within the framework of stimulant innovative-investment policy of the state which will guarantee distribution of innovations in all spheres of economy and defence of national economic interests.

Матковский А.В. Инновационная составляющая в системе обеспечения экономической безопасности.

Трансформационные изменения национальной экономики обнаружили системные проблемы в сфере обеспечения экономической безопасности государства, предопределенные накоплением системных рисков и угроз, потерей национальных конкурентных преимуществ. Акцентированное внимание относительно проблем обеспечения экономической безопасности государства и выделены основные угрозы. Исследовано уровень научно-технологической и инвестиционной безопасности и установлено, что системно низкий уровень инновационного развития государства предопределяет необходимость внедрения действенного инновационно-инвестиционного механизма развития национальной экономики. Проведен детальный анализ динамики инвестиций в основной капитал и объемы

расходов на инновационные работы промышленных предприятий с целью последующего исследования основных проблем обеспечения экономической безопасности государства. Сделан вывод, что укрепление экономической безопасности государства в условиях ресурсно-дефицитной экономики с признаками неблагоприятного инвестиционного климата возможно в рамках стимулирующей инновационно-инвестиционной политики государства, которое будет гарантировать распространение инноваций во все сферы экономики и защиту национальных экономических интересов.

Постановка проблеми. Функціонування економічної системи України за умов сучасних трансформаційних змін визначає потребу подолання високо рівня зношеності й відсталості виробництва та пов'язаних із цим диспропорцій передусім на основі ефективного використання вітчизняних досягнень науки і техніки, для забезпечення конкурентоспроможності національного виробництва та економічного розвитку країни на інноваційній основі набуває особливої актуальності. Оцінюючи проблеми неприпустимо низького рівня інноваційного розвитку та відсутність інвестиційного забезпечення у інноваційні процеси можна стверджувати, що на даний час вони становлять загрозу економічній безпеці України, перешкоджаючи ефективному функціонуванню національної економічної системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед вагомих наукових досліджень з питань забезпечення економічної безпеки України можна виокремити праці вітчизняних науковців, зокрема О. Барановського, І. Бінька, З. Варналія, О. Власюка, В. Гейця, М. Єрмошенка, Я. Жаліла, Б. Губського, А. Гальчинського, А. Сухорукова, В. Кириленка, Ф. Медвідя, С. Кірсєва, Т. Ковальчука, В. Мунтіяна, О. Новікової, В. Шлемка, О. Стародубцевої та багатьох інших.

Виділення невирішеної проблеми. Виникає необхідність проведення аналізу й дослідження сучасних тенденцій інноваційного та інвестиційного розвитку та їх вплив на рівень економічної безпеки України.

Метою статті є аналіз процесів інноваційного та інвестиційного розвитку і дослідження основних проблем забезпечення економічної безпеки держави.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Передумовою ефективної євроінтеграції України у світовий економічний простір є значне підвищення економічної безпеки держави, формування і розвиток бізнес-середовища, удосконалення законодавчого забезпечення та прискорення розвитку національної економіки на інноваційних засадах. Сучасні реалії є такими, що протягом усіх років незалежності помітного впливу інновацій на технологічне оновлення і прискорення економічного зростання в Україні, попри декларовані державою зусилля, досягти не вдалося. Статистичні дані є парадоксальними, оскільки за наявного у країні досить потужного науково-технічного потенціалу спостерігається спадна динаміка інноваційної активності. Така ситуація є наслідком недостатнього фінансування науково-технічної діяльності, що підтверджують показники наукоємності ВВП в Україні порівняно з іншими країнами.

Детально аналізуючи складові економічної безпеки за підсумками шести років в зоні задовільного стану не знаходиться жодна зі складових економічної безпеки, натомість в зоні критичного стану перебуває макроекономічна та науково-технологічна безпека, які визначають стан і основи розвитку національної економіки.

Негативна динаміка, яка збереглася за більшістю складових економічної безпеки спричинила подальше падіння її інтегрального показника, проте слід відмітити, що темпи падіння інтегрального показника економічної безпеки в порівнянні з попередніми кризовими роками дещо уповільнилися, що свідчить про відносне покращення економічної ситуації в країні та за оптимістичним сценарієм дозволяє спрогнозувати поступовий вихід економіки України з рецесії й покращення стану економічної безпеки держави.

В ході проведеного аналізу було встановлено, що особливо небезпечна ситуація склалася в науково-технологічній сфері. Виявлені тенденції можуть викликати загрозливі процеси в національній економіці, тому з метою їх попередження доцільним вважається проведення

дослідження стану економічної безпеки України за окремими її складовими. Оцінювання стану економічної безпеки України шляхом співставлення індикаторів основних складових економічної безпеки держави з їх пороговими значеннями дозволяє виявити реальні й потенційні загрози економічній безпеці України.

Аналізуючи рівень інтегрального показника двох складових економічної безпеки – науково-технологічної, який знаходився в зоні критичного стану, та інвестиційної, що демонструє суттєве падіння із зони задовільного стану до зони небезпечного стану безпеки і потребує з'ясування причин загрозової для національної економіки ситуації, що склалася в даних сферах.

Як видно з графіка, представленого на рис. 1. досліджуючи рівень економічної безпеки відбулося стрімке падіння рівня науково-технологічної безпеки. Критична ситуація у даній сфері пояснюється недостатнім рівнем інвестиційних ресурсів, зокрема рівнем бюджетних інвестицій в науку, обмеженими власними фінансовими можливостями підприємств, недостатньою кількістю спеціалістів, які виконують науково-технічні роботи та скороченням замовлень на науково-технічні розробки.

Рисунок 1. Динаміка економічної, науково-технологічної та інвестиційної безпеки України
Джерело: побудовано автором за розрахунками Міністерство економічного розвитку і торгівлі України

Визначальними факторами, які за аналізований період найбільше вплинули на рівень науково-технологічної безпеки є такі: 1) зменшення загального обсягу фінансування науки до 0,82 % ВВП проти 0,86 % ВВП у 2009-2011 роках; 2) зниження наукоємності ВВП внаслідок зменшення питомої ваги у ВВП видатків загального фонду державного бюджету на 0,03 в. п. до 0,34 % при законодавчо визначеному рівні не менше 2 % ВВП; 3) суттєве скорочення основного джерела фінансування науково-технічних розробок – власних коштів підприємств; 4) збереження загальної тенденції до скорочення чисельності виконавців науково-технічних робіт в Україні, частка яких у загальній чисельності зайнятих в економіці країни скоротилася до 4,4 % порівняно з 4,6 % у 2011 році; 5) позитивним результатом було підвищення інноваційної активності промислових підприємств, про що свідчить зростання частки підприємств, які впроваджували інновації, до докризового рівня 2007 року, а саме 11,5 % загальної кількості промислових підприємств (у 2011 році – 10,7 %); 6) збільшення кількості впроваджених нових технологічних процесів у звітному періоді на 3,4 % до 2043 процесів, порівняно із 1893 процесами впровадженими у 2010 році.

Досліджуючи динаміку обсягу інвестицій та обсяги витрат на інноваційні роботи на рис.2, можна дійти висновку, що низький рівень економічної безпеки зумовлений значними

проблемами інноваційного розвитку держави, а в науково-технологічній сфері є погіршення стану фінансового забезпечення наукової та науково-технічної діяльності [4]. Дана негативна тенденція пояснюється, з одного боку, із необхідністю виконання в умовах обмеженого доступу до нових позичкових ресурсів зобов'язань щодо погашення боргів, що продовжувало впливати на перерозподіл обсягу зростаючого прибутку на користь обслуговування запозичень. З іншого, зміни 2010 року у структурі інвестицій в основний капітал за джерелами фінансування, а саме зростання коштів населення на індивідуальне житлове будівництво, питома вага яких збільшилась на 7,1 в. п. до 10,7 %, пов'язані із дією структурного ефекту, що проявився внаслідок легалізації індивідуального житлового будівництва шляхом введення в експлуатацію незаконно забудованих населенням споруд у попередніх роках.

Рисунок 2. Динаміка обсягу інвестицій в основний капітал та обсяги витрат на інноваційні роботи промислових підприємств [3].

Джерело: побудовано автором за даними Державної служби статистики України

Висновки. Враховуючи складний стан реального сектору економіки України, а саме рівень економічної безпеки та системно низький рівень інноваційного розвитку держави зумовлює необхідність запровадження інноваційно-інвестиційного механізму шляхом упровадження програм державно-приватного партнерства, симулювання інноваційної діяльності, розширення експортного потенціалу, пільгового кредитування інноваційно-інвестиційних проектів, активізацію державних програм підтримки стратегічно-важливих галузей економіки.

Комплексний та системний підхід інституціонального забезпечення дозволить сформулювати основні пріоритети розвитку національної економіки, а орієнтація сукупних інвестиційних ресурсів на інноваційний вектор дасть можливість досягти синергетичного ефекту від капітальних вкладень і сприятиме створенню великих конкурентоспроможних фінансово-промислових корпорацій, що сформулюють потребу поширенню малих інноваційних структур.

Список використаної літератури:

1. Про основи національної безпеки України [Електронний ресурс] / Закон України від 19.06.2003 р. № 964-IV // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.

2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 8 червня 2012 року «Про нову редакцію Стратегії національної безпеки України» [Електронний ресурс] / Указ Президента України № 389/2012 від 08.06.2012 р. // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/389/2012>.

3. Статистична інформація [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України: офіційний веб-сайт. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України [Електронний ресурс] / Наказ Мінекономрозвитку України від 29.10.2013 р. № 1277 // Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу : <http://me.kmu.gov.ua/>
5. Варналій З. С. Економічна безпека України: проблеми та пріоритети зміцнення: монографія / З. С. Варналій, Д. Д. Буркальцева, О. С. Саєнко. – К.: Знання України, 2011. – 299 с.
6. Васильців Т. Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення: [монографія] / Т. Г. Васильців. – Львів: Арал, 2008. – 386 с.
7. Ковальчук Т. Т. Економічна безпека і політика: із досвіду професійного аналітика / Т. Т. Ковальчук. – К.: «Знання», 2004. – 638 с.
8. Саєнко О. С. Удосконалення інституціональної системи у контексті зміцнення економічної безпеки України [Електронний ресурс] / О. С. Саєнко // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. – 2011. – Вип. I(41). – Режим доступу до журн.: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchtei/2011_1/NV-2011-V1_19.pdf.
9. Модернізація України – наш стратегічний вибір. Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К.: НІСД, 2011. – С. 103-104.
10. Національна безпека України: стратегічні пріоритети та шляхи їх реалізації: матеріали «круглого столу» / за ред. О. В. Литвиненка. – К.: НІСД, 2011. – 64 с.
11. Проблеми та шляхи забезпечення економічної безпеки України // Рада національної безпеки і оборони України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rmbo.gov.ua/news/25.html>.

Ключові слова: економічна безпека держави, складові економічної безпеки, загрози економічній безпеці, інноваційна складова.

Ключевые слова: экономическая безопасность государства, составляющие экономической безопасности, угрозы экономической безопасности, инновационная составляющая.

Key words: economic security of the state, constituents of economic security, threats economic security, innovative constituent.

УДК 338.33:678.065

SYSTEM OF INFLUENCE FACTORS ON OUTPUT COMPETITIVENESS IN TIRE PRODUCTION

Chernysheva H., lecturer of management department, Ukrainian State Chemical Technology University

Chernysheva H. System of influence factors on output competitiveness in tire production.

The paper considers problem of forming the system of influence factors on output competitiveness of branch as a base for effective management mechanism of output competitiveness. Three approaches to determine of factors' maintenance and structure in dependence on subject of economic system were distinguished. Necessity of forming the system of influence factors on output competitiveness with branch specific taking into account was proved. There is not the system of influence factors on output competitiveness in tire production. The united